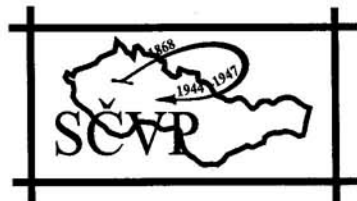

ZPRAVODAJ

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

2/2004

Historie jednoho domova na Volyni.

Domov je to místo, kde jsme se narodili, nebo je to místo, kde jsme prožili své dětství a dospívání? Já se domnívám, že je to obojí a zvláště domov je tam, kde žijí rodiče a sourozenci v harmonické pospolitosti.

Každý domov má svou historii. Někdy je to historie poklidného vývoje celých generací, někdy je to bouřlivé drama, které poznamenává rodinu na celý život. Nejde tady jen o vnitřní soužití rodiny, ale více o vnější vlivy a okolí.

Mnoho rodin na Volyni zasáhly dramatické vnější okolnosti, které vedly k zániku celé rodiny a domova, jak tomu bylo v Českém Malíně a řadě jiných míst. U jiných rodin došlo ke ztrátě domova a některých členů rodiny. Jen málo rodin na Volyni zůstalo nedotčeno a prožilo neklidné období beze ztrát svých blízkých.

I náš domov má svou historii. Zemědělsko-ovocnářská usedlost, kde jsem se narodil a prožíval v kruhu rodiny a sourozenců dětství a dospívání byla v malé české kolonii 5 km jižně města Lucka. Usedlost byla umístěna na mírném návrší, odkud byl krásný pohled do okolí a především na město Luck. Dominantním členem rodiny byla maminka, i když si to otec nepřipouštěl. Byla zbožňována všemi sourozenci. Ji především vděčíme za krásné mládí a dospívání. Ona to byla, která z nás vychovala čestné lidi s vyhraněným postojem k nepravostem, jako jsou lež, kouření, alkohol a jiné lidské poklesky. Oba s otcem nám vštepouvali lásku k Československu a k českému jazyku.

Zdálo se, že historie našeho domova bude přímočará a bez velkých výkyvů. Přesto tomu tak nebylo.

Přišla druhá světová válka. Poloha usedlosti a našeho domova na návrší se později stala osudnou. Volyni i přes náš domov se třikrát přehnal válečné vlny.

První vlna byla v německo-polské válce v roce 1939. Tato válečná vlna nás zasáhla jen okrajově. Projevilo se to ustupující polskou armádou a rozmístěním jednotek ve velké ovocné zahradě. Hlavně potom ponecháním výzbroje a hlavně výbušnin. Výbušniny bylo nutno sřezit, aby se nestaly korstí dětí a nezodpovědných osob. Projevilo se to i množstvím polských běženců, které rodina plně podporovala.

Druhá válečná vlna probíhala v sovětsko-německé válce v roce 1941. To již bratr Svat'a vykonával vojenskou základní službu v sovětské armádě a tím byl vtažen do válečných událostí.

Náš domov zasáhla druhá válečná vlna již více. Sovětská armáda vybudovala obranné postavení spočívající v zákopech a protitankových minových polích na polích nedaleko zahrady. Hrozilo, že v nastávajících bojích bude usedlost zničena a hrozil i zánik celé rodiny. Postup německé armády byl tak rychlý, že k přímým bojům o tato postavení nedošlo. Jen německé motorizované dělostřelectvo zaujalo palebné postavení za zahradou a vedlo palby na východní okraj města Lucka.

Třetí válečná vlna na jaře roku 1944 zasáhla náš domov a rodinu v plném rozsahu. Z rodiny odešli muži směrem na východ, aby urychlili nástup do československé zahraniční armády.

Fronta z východu na západ se přiblížila i k našemu domovu.

Návrší s dobrým výhledem na město a okolí se stalo osudným. Obě bojující strany svedly o toto návrší řadu bojů. Dvouhektarová zahrada se stala cílem paleb dělostřelectva obou stran. Později o toto návrší, kde byly i stavby usedlosti bojovala i pěchota. Návrší několikrát měnilo svého majitele, jen zákopy z východní nebo západní strany zahrady a pohřbení vojáci - vše svědčilo o úpornosti bojů.

I stavby usedlosti dlouho neodolaly. Nejdříve shořela stodola s přistavkem a později i obytný dům. Shořel nábytek, ošacení rodiny, obilí a potraviny. Jen sklep a studna zůstaly nedotčeny. Stejně byla postřižena i domácí zvířata. Ženská část rodiny a stařík otec se zachránili v bytelném zděném sklepe zsilněném vrstvami klád u suseda.

Tak se naplnila historie jednoho domova na Volyni. Zbyly jen komíny, trosky, polámané ovocné stromy a prostor rozrytý množstvím okopů a zákopů. Domov na Volyni přestal existovat. Zůstaly jen krásné vzpomínky na mládí a prožitě údobí až do dospělosti. Druhým domovem se stala vlast Československo, ale to je jiná historie.

Miroslav Novák

Vyprávění podle vzpomínek Jaroslava Kuczery

(dokončení)

Bylo pondělí 17. listopadu 1941, když se vlak s našimi čtyřmi kamarády vydal v 19 hodin z Dungusu na jih, směrem Taškent. Cestou to bylo velice špatné s jízdem, ještě štěstí, že hoši měli našetřené nějaké suchary. Ještě horší to však bylo s hygienou. Jarda se slzami v očích přerývané vypráví, jak bylo pro dospělá děvčata obtížné vykonat tělesnou potřebu. Všechn stud musel jít stranou. (A tehdy se lidé ještě styděli, zvláště děvčata). V tomto případě to ovšem nešlo jinak než s pomocí chlapců. Dvě vagonu se pootevřely a chlapi drželi děvče za ruce. Obtížné to bylo také s nemocnými. Jednou onemocněl otec dvou dospělých dcer. Nezbývalo jim nic jiného, než ho v jedné stanici nechat a spoléhat na to, že se dostane do nemocnice. Vlak nemilosrdně pokračoval v cestě.

Čtyři kamarádi byli stále v sovětských uniformách. Hrozilo jim nebezpečí, že při kontrole je mohou sovětské orgány prohlásit za dezertéry a poslat je zpět. Těžko by asi pochopily, že se vojenské službě nevyhýbají, ale že jedou do armády, která je jim bližší. Požádali tedy Poláky o civilní oblečení. Ti jim ochotně vyhověli, ale poskytnutý civil byl samé cáry a hýbaly jim vši.

Naši chlapi byli ve vlaku pasažéry navíc. Museli tedy mimo jiné opatřovat dříví na topení. To znamenalo ve stanicích ukrást, co se dalo. Zájemců o otop bylo ale více, takže najít kus dřeva bylo vždy velké umění.

Po strastiplné cestě se vlak dostal do Samarkandu. Zjistilo se však, že Poláci zde již nejsou a že nezbyvá než se vrátit. To pro naše hochy ovšem nepřipadalo v úvahu. Mohli by je zatknout, prohlásit za dezertéry a zastřelit. Cestovali tedy dále, jak to jen šlo. Když je vyhodili z jednoho vlaku, nastoupili do druhého. Nejhorší to bylo s jízdem. Měli nesnesitelný hlad. Poláci jim sice vždycky něco dali, ale sami měli málo, a hlavně byli z lágrů strašně vyhladovělí. Chlapi se tedy snažili něco vyžebrať nebo ukrást. Obojí však bylo velice obtížné.

Všude byla totiž taková nouze, že nebylo ani kde žebrať, ani co ukrást. Josef Kytla vzpomínal, jak na bazaru převrhli jednomu Uzbekovi pytel s meruňkovými peckami, pak mu je pomáhal sbírat a jako odměnu každý dostal hrst pecek.

Když je jednou zase vyhodili z vlaku, šli na místní úřad a hlásili se jako Poláci, kterým ujel vlak. Na dotaz, zda mají nějaké doklady, odpověděli záporně. Po chvíli dohadování jim vydali „udostoverenje“ (potvrzení) na jména, která uvedli. Kučera byl Liška a jména ostatních si již nepamatuje. Teď se cítili bezpečněji. Stále však cestovali sem a tam, až skoro do Vánoc. Při tom cestování zažili různé příhody. Jednou chtěli přenocovat v odstaveném nákladním vagonu. Ze spánku je probudily nárazy, jako by se vagony řadily. Než si uvědomili, co se děje, vlak s nimi ujížděl do neznáma. Jim to ale nevadilo. Nikam nemířili a nikdo je nikde nečekal.

Jarda Kučera zažil při tomto cestování zvláštní příhodu. Při jedné zastávce na něho přišla řada opatřit něco k jídlu. Vystoupil, ale než stačil něco sehnat, vlak mu ujel. Byl ve zlé situaci, ale nezoufal. Vyrazil po směru jízdy vlaku. Po určité době narazil na menší zastávku, na které měl službu jediný železničář. Jarda vešel, pozdravil a poprosil o jídlo. Železničář mu nabídl vařené brambory. Byly sice velké asi jako vlašské ořechy, ale jemu připadalo, že nikdy předtím tak dobré brambory nejedl. Po jídle poděkoval a pokračoval v cestě. Pak se dostal na větší nádraží, kde stál vlak s cisternami. Když se vlak rozjízďěl, Kučera chtěl naskočit, ale železničář, který tam měl službu, ho shodil. Jarda upadl, a jak byl zesláblý, těžce se mu vstávalo. Vlak již začal nabírat rychlost, když vtom mu jiný železničář podal ruku a doslova ho vtáhl na vagon. Projížděli různými stanicemi, až konečně zastavili na jednom velkém nádraží. Jarda seskočil a chodil po nástupišti. Ke svému velkému překvapení tam potkal Pepíka Kytla a oba Poláky. Jak byli šťastni, že jsou zase pohromadě!

Kvapem se blížily Vánoce. Chlapi se shodli na tom, že již déle takto žít nemohou a rozhodli se jít pracovat do kolchozu. V kolchoze je přijali a přidělili je na meliorační práce. Měli prohlubovat meliorační strouhy. Dostali na to motyky na dlouhé tyči, podobné volynským „chmelačkám“. Strouhy byly asi tři metry hluboké. Vykopané kusy zeminy chlapi postupně vytahovali nahoru. Pro vyzáblé a vyhladovělé hochy to byla veliká dřina. Dostávali za to 490 kdg ovesného šrotu a kroupy, jaké nikdy předtím ani potom neviděli. Z ovesného šrotu jim stará Uzbecka pekla „lepioški“ (placky). Spali v chaloupce-lepenici, zvané „kibitka“, na prýcnách, na kterých byla sláma podobná spíše řezance, plná vši.

Panoval tam nesnesitelný hlad. Naše chlapeče zachraňovaly od nejhoršího hrdličky, kterých tam bylo všude plno. Pro Uzbeky byly hrdličky posvátnými ptáky, ale chlapečům moc chutnaly. Časem, bohužel, také došly. Ani vyžebrať se nic nedalo, nikdo nic neměl a tak nemohl ani darovat. Sem tam dostali chlapi jen hrst sušených moruš. Žebrať bylo někdy i nebezpečné, zvláště pokud by žebrať u žen. Platily zde islámské zákony, ženy chodily zahalené, a muž, zvláště jinověrec, je nesměl oslovit. Mohl být za to zmlácen nebo i zabit.

Lidé jedli i psy, kteří jim tak zachraňovali život.

